

## Programmi sisu, tähtajad ja osalevad isikud

### 1. Projekti nimetus

Ravimijäätmete tekke vähendamine

### 2. Programmi kestus

10.09.2025–27.01.2026

### 3. Eesmärk

Projekti eesmärk on **pakkuda välja lahenduse prototüüp süsteemseks muutuseks** ravimite määramise ja tarbimise ahelas, et ennetada ravimijäätmete teket selle algpõhjuste tasandil.

Selleks **süvenetakse** inimeste (nii patsientide, arstide kui ka apteekrite) tegelikesse käitumismustritesse ja motivatsiooni, et mõista, miks ravimeid üle jääb ning miks ei jõua jäätmed selleks ettenähtud kohta. Uurimistöö tulemustele tuginedes **disainitakse ja testitakse koosloomes osapooltega praktilisi ja inimkeskseid sekkumisi**, mis aitavad kaasa ravimite vastutustundlikumale välja kirjutamisele ja jäätmetekke reaalsele vähenemisele.

Lahenduste testimise periood saab alguse käesoleva projekti kestel.

### 4. Tegevused ja ajakava

#### I Etapp: Sissejuhatuse ja uurimistöö kavandamine (September)

**10.09:** Sissejuhatuse disainimõtlemisses, tiimide moodustamine, projekti ootuste ja reeglite kokkuleppimine. Ühise süsteemi- ja probleemikaardi loomise alustamine.

**15.09–19.09:** Antropoloogiline sprint – Intensiivne välitööde periood.

**15.10:** Vaheettekanne. Uurimuse tulemuste, süsteemi kitsaskohtade ja suhetepõhisuse analüüsi esitlus.

#### III Etapp: Koosloome, ideestamine ja prototüüpimine (November-Detsember)

**29.10:** Ühine arutelupäev ja lahendusideede genereerimine.

**november** Koosdisaini töötoad koos osapooltega lahenduste väljatöötamiseks.

**10.12:** Vahelõpuettekanne, kus esitletakse prototüüpe ja testimisplaani.

#### **IV Etapp: Eksperimenteerimine ja lahenduste edasiarendus (Jaanuar ja edasi)**

Projekti raames alustatakse väljatöötatud lahenduste esmast testimist ja prototüüpide katsetamist koostöös lahenduse osapooltega reaalses keskkonnas.

**Oluline on märkida, et kuigi lahenduste testimine saab alguse käesoleva projekti kestel, on selle lõppu raske määratleda.** Projekti eesmärk on anda hoog sisse kestvale muutusele, mistõttu jääb lahenduste pikaajaline rakendamine ja edasine arendustöö projekti partnerite ja osapoolte vedada.

#### **5. Lähteülesande kirjeldus**

Ravimitest põhjustatud reostus on kasvav probleem, mis avaldab negatiivset mõju nii keskkonnale kui ka inimeste tervisele. Kuigi kodumajapidamises tekkinud kõlbmatud ravimid saab tasuta tagastada apteeki või jäätmejaama, jõuab suur osa neist siiski olmeprügisse või kanalisatsiooni.

Probleemi üheks (juur)põhjuseks on olukorrad, kus patsientidele välja kirjutatud ravimite kogus on suurem kui tegelik vajadus ravikuuri jooksul. See tekitab ülejäägi, mis muutub varem või hiljem ravimijäätmeks. Kehtiv seadusandlus võimaldaks apteekidel väljastada ravimeid ka blistritest ja täpses vajaminevas koguses, kuid seda praktikat kasutatakse erinevatel põhjustel väga harva.

Käesolev projekt keskendub jäätmetekke ennetamisele, otsides disaini meetodite abil realistlikke ja vähe ressursi nõudvaid lahendusi ravimijäätmete tekke vähendamiseks. Projekti partneriteks on teiste seas Kliimaministeerium ja Sotsiaalministeerium, kellest viimane rakendab oma töös disainmõtlemise põhimõtteid mõjusate ja teadmiste põhiste poliitikate loomisel.

#### **6. Disainilahenduse formaat**

**Disainiuuringu raport:** Kokkuvõtte intervjuudest, vaatlustest ja muudest uurimismeetoditest, sisaldades peamisi leide ja kasutajate teekonnakaarte.

**Lahenduste kontseptsioonid ja prototüübid:** Väljatöötatud ja testitud lahendusideed (sõltuvalt lahendusest nt teenusemudelid, kommunikatsioonimaterjalid, digitaalsed tööriistad vms). Ideede valimisel lähtutakse kontekstuaalsusest ja rakendatavusest.

**Projekti lõppraport ja esitus:** Terviklik ülevaade projekti käigust, meetoditest, tulemustest ja edasistest soovitud muutustest.

#### **7. Koostöökursusel osalevad tudengid**

Sotsiaalne disain MA 2025 lend

Reili Brandt  
Kätlin Kallas

Maria-Elisabeth Leppik  
Inga-Bel Liliu  
Lisl Harriet Mikko  
Nils Mattias Mölder  
Marleen Müts  
Eliise Marie Nögel  
Minna Toots  
Ingrid Tärk

#### **8. Koostöökursuse juhendajad**

Daniel Kotsjuba  
Jaanika Jaanits

*/allkirjastatud digitaalselt/*

**Andres Tammsaar**  
haldus- ja finantsdirektor  
Eesti Kunstiakadeemia

*/allkirjastatud digitaalselt/*

**Maarjo Mändmaa**  
kantsler  
Sotsiaalministeerium